

Dialogisch onderzoeken

Onderzoek doen binnen het hbo. Hoe pakken we het aan? Nemen we het academisch onderzoek als uitgangspunt of gaan we op zoek naar een eigen manier van onderzoek doen? Loes Houweling vindt dat het hbo de universiteit niet moet willen nadoen; beter is het om een eigen weg te zoeken. Dialogisch onderzoek is een mogelijkheid.

In dit dossier vertelt zij over wat dialogisch onderzoeken is, en hoe dit kan worden vormgegeven. Dialogisch onderzoek, waarbij kritisch, reflexief en samenwerkend onderzoek belangrijke invalshoeken zijn, is onderzoek voor en door mensen uit de praktijk. Iedereen is participant in het onderzoek, maar wel in verschillende rollen. Dialogisch onderzoek vertrekt vanuit dat wat zich in de praktijk voordoet, terwijl academisch onderzoek vaak vooral theorie gestuurd is.

Ook vind je in dit dossier informatie over Houwelings [promotieonderzoek](#) over dit onderwerp. In dat onderzoek buigt ze zich niet alleen over de methodes van onderzoek maar ook over hoe je met elkaar, in de praktijk, het onderzoeksproces vormgeeft. Tot slot is er een aantal inspirerende voorbeelden verzameld van onderzoeken die dialogisch zijn opgezet.

Dialogisch onderzoek is niet alleen interessant voor wie zich bezighoudt met ecologische pedagogiek, maar voor iedereen die bezig is met hbo-onderzoek.

Loes Houweling werkt bij het [lectoraat Vernieuwende Opleidingsmethodiek en -didactiek](#) en doet promotieonderzoek naar onderzoeken vanuit een Levend en Lerend paradigma. Daarnaast werkt Houweling als docent bij de opleiding Ecologische Pedagogiek.

Dialogisch onderzoek – elkaar inspireren

Interview met Loes Houweling over dialogisch onderzoeken

Dialogisch onderzoek - elkaar inspireren

In ontwikkeling

"In Nederland is veel aandacht voor academisch (en kwantitatief) onderzoek", stelt Loes Houweling, docent-onderzoeker bij Ecologische Pedagogiek. "Ook het hbo lijkt te lonken naar het denken in een objectief meetbare wereld, de wereld van de 'grand narratives'. Ik vind het zaak om als hbo een eigen weg in onderzoek te kiezen. Dialogisch onderzoek is een stroming in ontwikkeling. Net zoals het hbo-onderzoek in ontwikkeling is."

Dialogisch onderzoek' is nog geen gevestigd begrip, maar wel een logische aanduiding vindt Houweling. Zij brengt het dialogisch onderzoek samen met vormen van samenwerkend onderzoek: "Het gaat erom dat je als onderzoeker onderzoek gaat doen in het werkveld waarin je zelf betrokken bent. Ik merk dat hieraan steeds meer behoefte is. Ik sprak laatst iemand op een school die meer intern onderzoek wilde doen naar schoolontwikkeling, samen met de leerkrachten: Als de leerkrachten zelf de onderzoekers worden (en zo mogelijk ook leerlingen en ouders) dan zou je kunnen spreken van dialogisch onderzoek."

Dialogisch onderzoek (zie bijvoorbeeld in Alvasson en Deetz: Doing Critical Management Research, 2000) gaat uit van een geconstrueerde werkelijkheid en gaat in tegen de 'grand narratives' en grootschalige theoretische systemen. Dialogisch onderzoek richt zich op asymmetrie en overheersing, waarbij deze overheersing gezien wordt als veranderlijk en situationeel. Door een gezamenlijke analyse van een situatie kan dat wat gegeven lijkt opnieuw overwogen worden.

Oog voor het bijzondere

Houweling constateert dat de hbo-masterstudent vaak actie-onderzoek doet, bestaande uit een diagnose van de situatie, formulering van de gewenste verandering, deze tot stand brengen en tot slot het resultaat evalueren.

Dialogisch onderzoek gaat ook uit van de eigen praktijksituatie, maar je kunt het volgens Houweling naar een 'wetenschappelijker' niveau tillen, door een voortdurende wisselwerking tussen theorie en praktijk te bewerkstelligen. "Je kunt het verhaal, je bevindingen interessant maken voor anderen, zonder dat de kennis direct overdraagbaar hoeft te zijn. Want dialogisch onderzoek gaat niet uit van algemene verhalen, maar wil kijken naar het bijzondere."

Houweling is van mening dat je opgedane kennis niet zo maar meeneemt naar een andere situatie. Ze denkt dat kennis veel meer situationeel is en in mensen zelf zit. "Je kunt elkaar wel inspireren met verhalen, maar het is niet één op één overdraagbaar. Daarvoor is de wereld te complex."

Van het pad af...

"Hogeschool Utrecht wil mensen opleiden die innoverend zijn. Vervolgens bieden we ze methoden van onderzoek aan en zeggen we 'volg die methoden maar goed'. Hoe kom je ooit tot innovatie als je niet mag afwijken van het pad? Als je niet mag ontdekken!"

De druk om artikelen te produceren is groot bij universiteiten. Houweling ziet bij de HU hetzelfde gebeuren. "Als je voor de praktijk iets wilt betekenen, zijn publicaties in wetenschappelijke tijdschriften maar van beperkt belang. Je kunt jezelf de vraag stellen binnen welke gemeenschap je van betekenis wilt zijn. In de academische gemeenschap? De zogeheten gerenommeerde wetenschappelijk tijdschriften creëren communities met regels en voorwaarden. Als je vernieuwend wilt zijn, is de kans groot dat jouw artikel niet zondermeer wordt geaccepteerd."

Houweling wil een tegengeluid bieden in de ontwikkeling dat hbo-onderzoek zich spiegelt aan de academische wereld. Niet om zichzelf hiertegen af te zetten, maar ze wil vertellen hoe het anders kan. "Probeer er eens op een andere en kritische manier tegenaan te kijken. Wat levert dat je op?"

Zoek de methode die je nodig hebt

"Ik zie het als volgt: wetenschappelijk onderzoek is het genereren van verhalen. Die kun je ook met cijfers vertellen, zoals in kwantitatief onderzoek." Houweling vertelt verder: "De onderzoeks aanpak binnen dialogisch onderzoek is heel divers.

Je kunt allerlei technieken gebruiken. Zo heb je methoden nodig voor het verzamelen van het materiaal. Denk bijvoorbeeld aan etnografisch onderzoek (beschrijven wat je ziet/ hoort) of narratief onderzoek (verzamelen van verhalen). Voor analyse kun je ondermeer semiotische analyse (tekenleer: hoe komen betekenissen tot stand) en deconstructie (het ontmaskeren van concepten) inzetten.

Het is de kunst om de juiste, passende methoden van onderzoek te kiezen. Houweling ziet hier, als het gaat om masteronderzoek, een belangrijke taak voor de begeleiders weggelegd. "Je hebt begeleiders nodig die breed georiënteerd zijn en die studenten kunnen coachen in hun onderzoeksproces. In wat ze onderweg tegenkomen en welke methode ze daarbij op dat moment nodig hebben. Het mooiste is natuurlijk als studenten zelf op zoek gaan en we samen verder komen..."

Promotieonderzoek van Loes Houweling

Ik en Jij, samen Wij?

Een promotieonderzoek naar onderzoeken

Loes Houweling

Inleiding

Onderzoek onderzoeken is een kritisch etnografisch onderzoek van het onderzoeksproces van een groep onderzoekers, vanuit het perspectief van Critical Relational Constructionism (CRC). Twaalf studenten (ervaren praktijkmensen) van de masteropleiding Ecologische Pedagogiek van de Hogeschool Utrecht, doen onderzoek naar de leefomgeving van kinderen en jongeren. Dit *Leefomgevingonderzoek* wordt door mijn collega en mijzelf begeleid vanuit [het lectoraat 'Vernieuwende Opleidingsmethodiek en -didactiek'](#). De masteropleiding Ecologische Pedagogiek is vormgegeven vanuit het kritisch postmoderne opleidingsconcept van Levend Leren (Jansen, 2005), dat binnen dit lectoraat wordt ontwikkeld. In deze brochure schets ik in het kort de uitgangspunten van Levend Leren en het CRC-perspectief om vervolgens een aantal patronen, dat in het onderzoek naar voren komt te belichten.

Aanleiding tot dit promotieonderzoek zijn de ontwikkelingen binnen het Hoger (Beroeps) Onderwijs met betrekking tot het doen van wetenschappelijk onderzoek. Door het beschrijven van een proces van onderzoeken, of, zoals ik het ook wel noem, processen van onderzoeker worden, wil ik een bijdrage leveren aan het denken over praktijk onderzoek binnen Hoger Onderwijs.

- [Lees hier het hele artikel](#)

[Loes Houweling](#) werkt bij het Lectoraat Vernieuwende Opleidingsmethodiek en -didactiek.

Dialogische onderzoeksopzet

Voorbeelden van onderzoek door studenten

Dialogische onderzoeksopzet: drie voorbeelden

Hier tref je drie voorbeelden aan van papers van masterstudenten van Ecologische Pedagogiek.

De onderzoeken zelf zijn niet helemaal te kenschetsen als dialogisch onderzoek (zo is er geen dialoog tussen onderzoekers en onderzochten), maar de manier waarop de onderzoeken zijn opgezet is wel dialogisch. Namelijk: dialoog tussen de onderzoekers onderling en begeleider, en dialoog tussen bevindingen en methode van onderzoek.

De papers

- [Constructivisme: Ik zie, jij ziet, wat wij niet zien](#)
- [De belevingswereld van jongeren: het verhaal bij de foto's](#)
- [Wat kinderen vertellen. Een onderzoek naar pedagogische sensitiviteit.](#)

Alle rechten voorbehouden.

Er rust copyright op dit dossier en andere werken van Onderwijsweb.nl. De eigenaar van Onderwijsweb.nl, de Faculteit Educatie van de Hogeschool Utrecht, behoudt alle rechten (waaronder auteursrechten, merkrechten en octrooien) met betrekking tot de op de website gepresenteerde informatie (waaronder teksten, grafisch materiaal en logo's). Als gebruiker mag u de informatie op beeldscherm bekijken en desgewenst afdrukken. Iedere openbaarmaking of verveelvoudiging, zoals het verspreiden, verzenden, opnemen in een ander werk, netwerk of website, tijdelijke of permanente reproductie, vertalen of bewerken of anderszins hergebruik, is niet toegestaan, tenzij Onderwijsweb.nl en de betreffende auteur als bron wordt vermeld. Commercieel hergebruik is alleen toegestaan met toestemming van de Hogeschool Utrecht en de auteur. Twijfelt u of u gegevens van Onderwijsweb correct worden gebruikt, neemt u dan contact op met de webredactie(redactie@onderwijsweb.nl).